

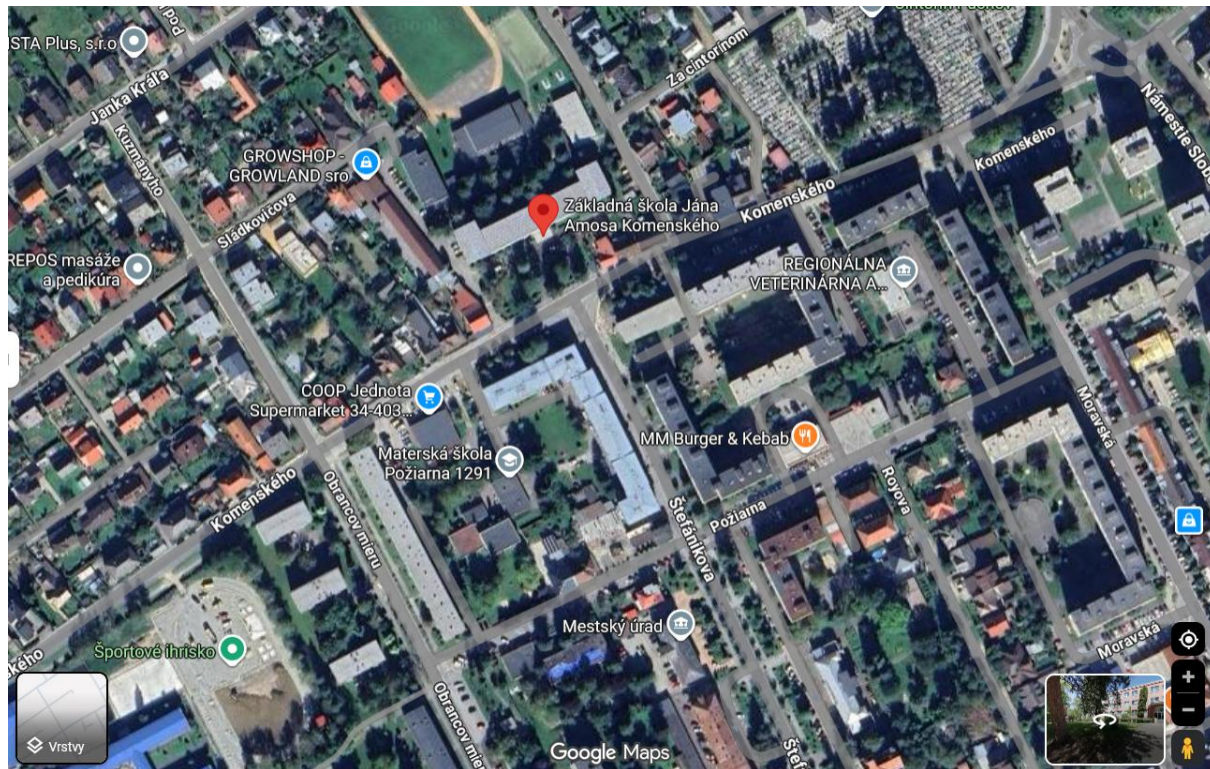
DO ŠKOLY PO VLASTNÝCH ZŠ Jána Amosa Komenského Púchov

Šk.rok 2024/2025

Projekt LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia (LIFE18 IPE/SK/000010) podporila Európska únia v rámci programu LIFE

Kampaň Do školy po vlastných je jednou z aktivít projektu Populair pre školy a inštitúcie, ktorým záleží na bezpečnom dochádzaní do škôl a podpore udržateľnej mobility. V Trenčianskom kraji sa ako prvá do kampane zapojila Základná škola Jána Amosa Komenského v Púchove, ktorá bola vybratá najmä z dôvodu svojej problematickej lokalizácie (Obr.1). Ide školu v blízkosti veľkej, neprehľadnej a vyťaženej križovatky v meste. V tesnej blízkosti základnej školy sa tiež nachádza materská škola.

Obr.1: Poloha ZŠ Jána Amosa Komenského – Púchov

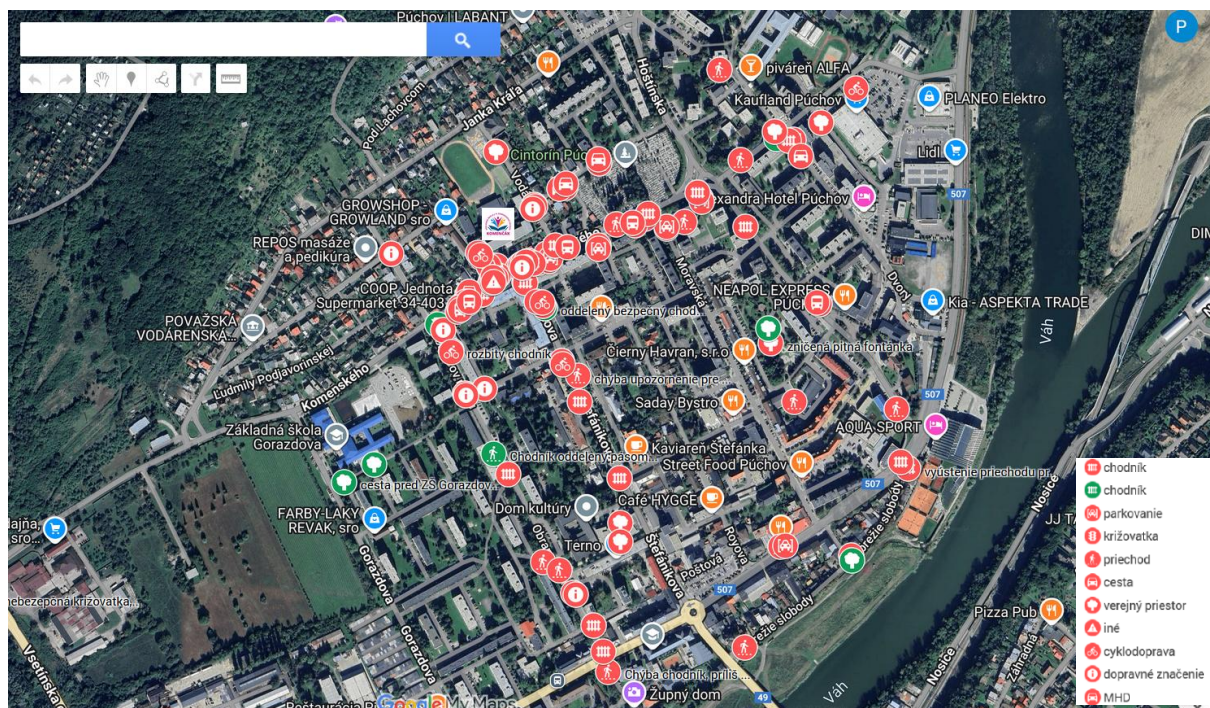
Cieľom kampane je

- identifikovať prekážky, ktoré deťom a rodičom bránia v používaní bicykla alebo využívaní chôdze či iných foriem udržateľnej mobility pre dochádzanie do školy
- mapovať bezpečné cesty priamo deťmi, čo pomôže identifikovať problémové body v bezprostrednom, ale aj širšom okolí školy
- tlmočiť poznatky samospráve, zriaďovateľom škôl a zainteresovaným inštitúciám, navrhnúť vhodné riešenia na podporu udržateľnej mobility pri ceste do školy a zavedenie konkrétnych opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia v okolí školy
- zlepšiť povedomie o dôležitosti foriem udržateľnej mobility medzi mladými ľuďmi
- zvýšiť informovanosť o vplyve dopravy na prostredie, kvalitu života a ovzdušia.

V úvodnej fáze kampane sme predstavili kampaň Do školy po vlastných a jednotlivé kroky jej realizácie formou **prezentácie** pre každú triedu osobitne. Počas septembra 2024 sme v rámci týchto úvodných hodín hovorili všeobecne o vplyve dopravy na životné prostredie s dôrazom na ovzdušie, zdravie ľudí a záber verejného priestoru. Vysvetlili sme si riziká a poukázali sme na možnosti zmien a zníženia spomínaného negatívneho vplyvu zdieľaním príkladov z praxe.

Následne sme pripravili v spolupráci so školskou koordinátorkou **dotazníkový prieskum**, ktorý nám poskytol informácie, akým spôsobom cestujú v súčasnosti žiaci a učitelia do alebo zo školy a čo by sa muselo zmeniť, aby sa zvýšil podiel tých, ktorí dochádzajú do školy udržateľným spôsobom. Tento dotazník bol prispôsobený pre učiteľov, rodičov a žiakov a jednotlivým respondentom bol zaslaný prostredníctvom Edupage. Na jeho vyplnenie mala škola asi dva mesiace. Žiaci vyplňali dotazník na hodinách informatiky alebo etiky.

Počas novembra sme uskutočnili aj **terénne mapovanie** konkrétnych trás a lokalít najmä v okolí školy, na ktoré z rôznych dôvodov žiaci upozornili. Ide o miesta, kde sa cítia ohrození a nekomfortne alebo naopak príjemne. Podrobného mapovania sa zúčastnili všetci žiaci od 5. do 9. ročníka, ktorí boli v tom čase prítomní na vyučovaní. Pre 1. stupeň sme pripravili mapovanie formou komentovanej prechádzky v okolí školy, kde deti mohli zdieľať svoje každodenné zážitky a pocity z cesty do školy. Z identifikovaných miest sme pripravili pocitovú mapu širšieho okolia ich školy so zaznačenými negatívnymi/problémovými ale aj pozitívnymi bodmi s vysvetľujúcim popisom (Obr. 2).

Obr.2: Pocitová mapa / ZŠ Jána Amosa Komenského – Púchov

Po uplynutí času na vyplnenie dotazníkov sme **výstupy z prieskumu a terénneho mapovania vyhodnotili**. Návratnosť dotazníkov bola pekná. U žiakov z dôvodu veľkej chorobnosti počas zimy 55% (dotazníky nevyplňali deti 1-2 ročníka ani deti z Ukrajiny). Medzi učiteľmi bola návratnosť 72%. Niektoré otázky, resp. odpovede z prieskumu naozaj výstižne vykresľujú, aké je dôležité sa na rovnaké veci pýtať tak rodičov alebo dospelých ako aj detí, pretože nie vždy je vnímanie rodiča a dieťaťa identické. To nakoniec môže viesť v mylným interpretáciám a nakoniec aj nefunkčným riešeniam.

Niektorí žiaci sa pod vedením koordinátorky pani učiteľky Jancíkovej zapojili aj do **merania znečistenia ovzdušia** (konkrétne PM častíc). Koncentrácie PM zisťovali v rozmedzí 11. až 20. decembra na troch stanovištiach v okolí školy (COOP Jednota, na križovatke pred školou a pri telocvični za školou). Na meranie používali prístroj Atmotube PRO (zapožičaný v rámci Globe programu) a merač zostrojený pomocou platformy Mico:bit, ktorú využívajú pri výučbe informatiky. Výsledky meraní sú informatívne, ale z meraní sa potvrdilo ich očakávanie, že „čistejší“ vzduch bude mimo hlavnej cesty a križovatky pri telocvični za školou (Obr.3).

Čo všetko sa s ním dá robiť?

- Nadobudnutie programátorských znalostí
- Využitie v MAT, INF, FYZ, CHE...
- Experimenty
- Detekovanie častíc v ovzduší
- Meteostanica

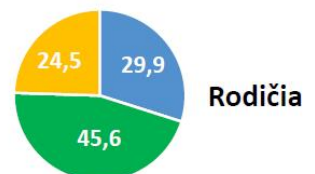
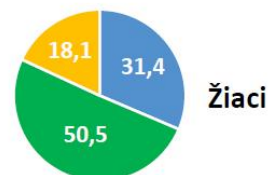
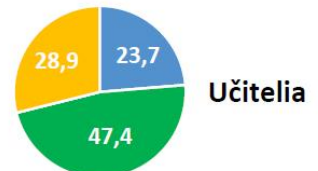
16

Obr.3: Žiaci ZŠ Jána Amosa Komenského – Púchov s meracím prístrojom Micro:bit.

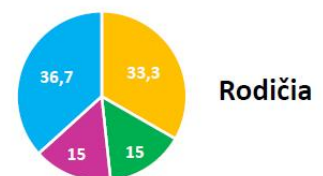
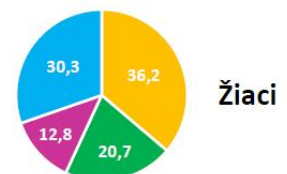
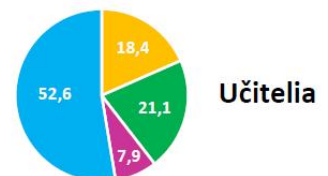
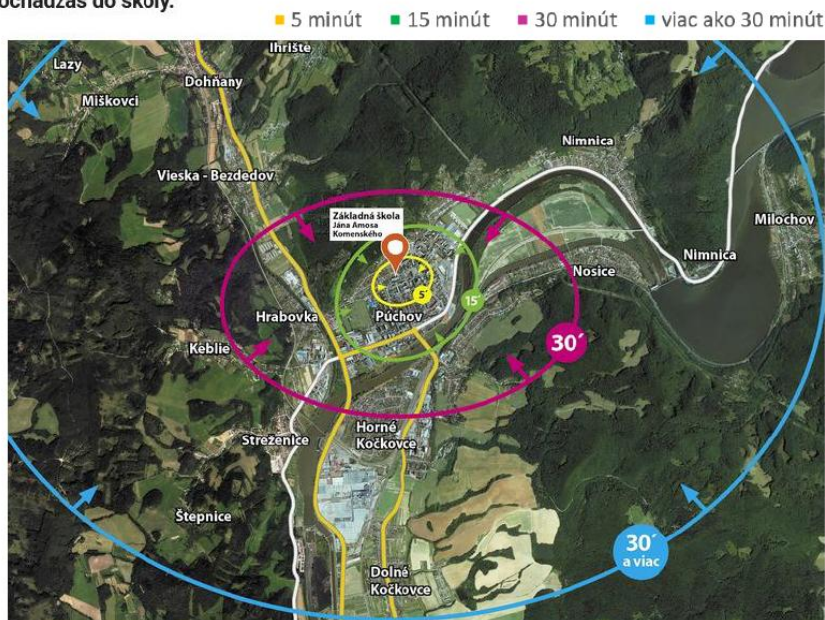
Vyhodnotenie dotazníkov a mapovania:

Záujmové územie

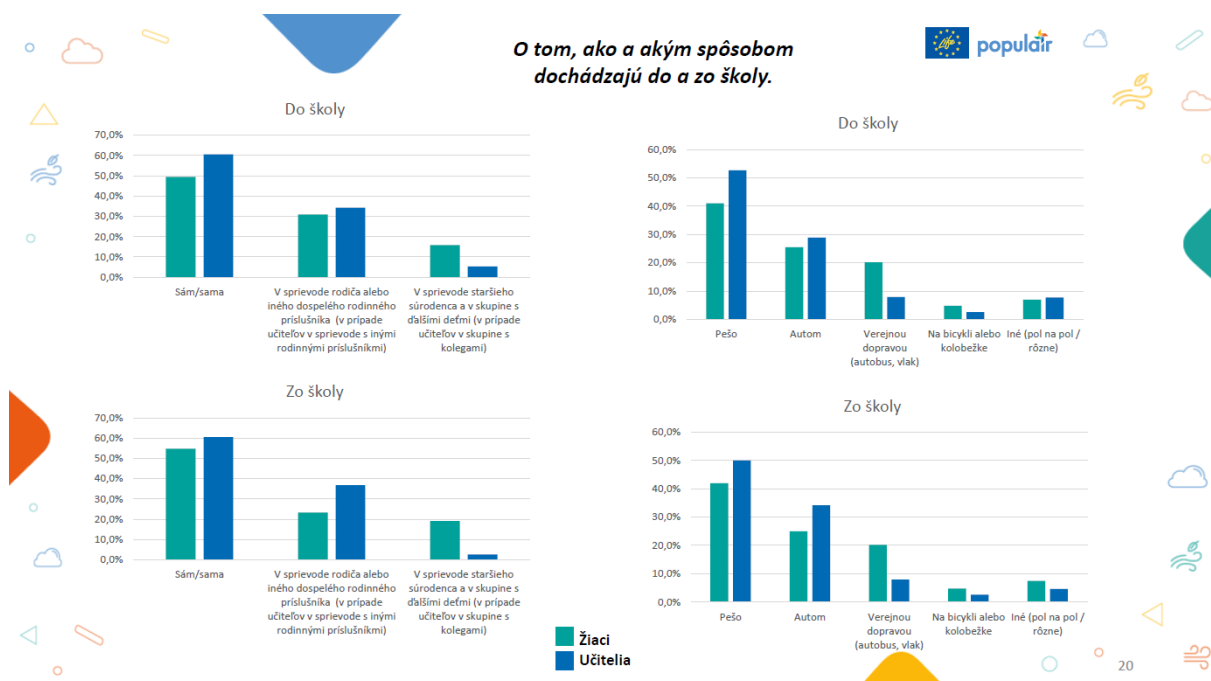
1. Podľa obrázku/mapy vyber územie (na základe smeru), z ktorého dochádzaš do školy. *

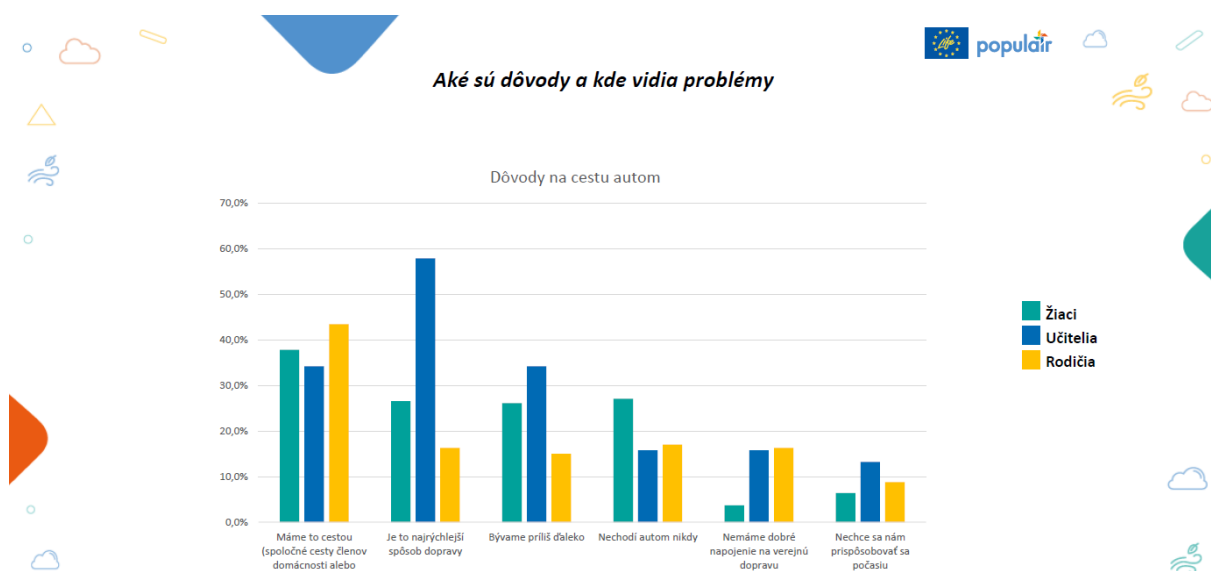
2. Podľa obrázku/mapy vyber lokalitu (na základe pešej dostupnosti), z ktorej dochádzaš do školy. *

Spôsob dochádzania

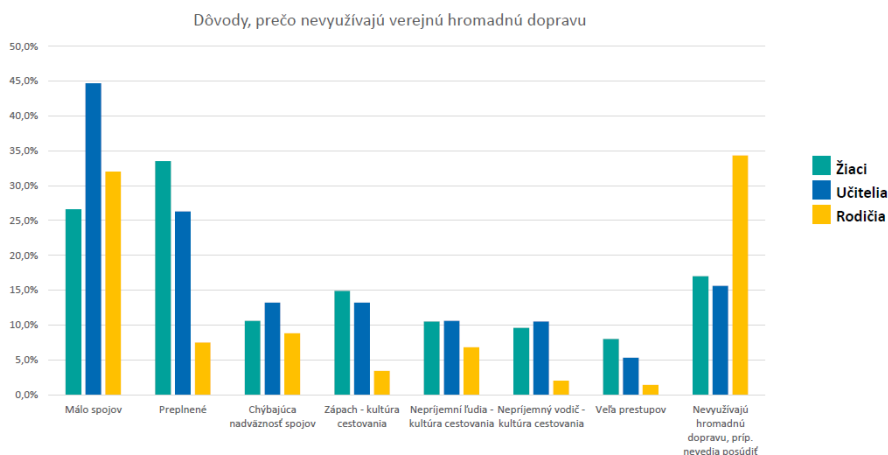

Asi polovica detí chodí do školy sama a naspäť teda zo školy je ten podiel ešte väčší. Zatiaľ čo ráno je percento detí, ktoré chodia v sprievode rodiča alebo dospelého asi 30%, ale poobede (zo školy) už je to len asi 20%. Pritom, ráno je na priechode pred školou policajný dozor, ale paradoxne po vyučovaní, keď chodí viac detí samých, tam už hliadka nie je. Z odpovedí tiež vyplýva, že najviac žiakov chodí pešo (asi 40%) a rovnako aj v prípade učiteľov je viac tých, ktorí chodia pešo.

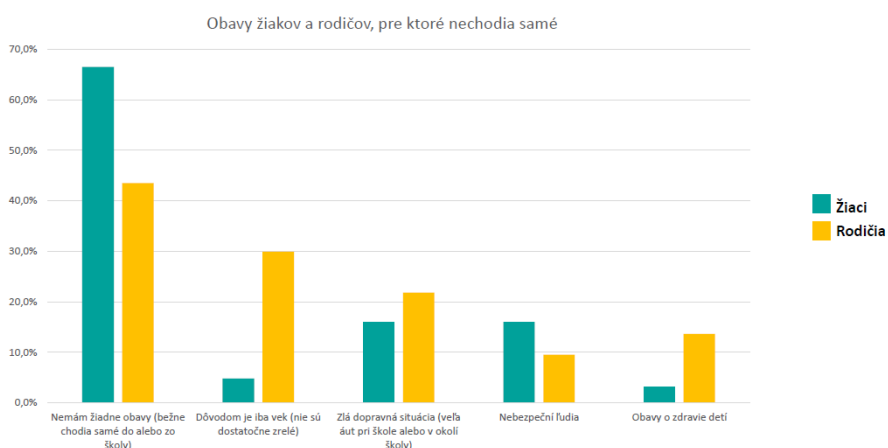
Dôvod, pre ktorý jazdia do školy autom je najčastejšie spoločná cesta s rodinou, resp. kolegami, potom tiež pre to, že to považujú za najrýchlejšie alebo bývajú príliš ďaleko. Zaujímavé je tiež pozrieť si rozdiel medzi deťmi a rodičmi v prípade „Bývame príliš ďaleko“ a „Nemáme dobré napojenie na verejnú dopravu“. Rodičia by uvažovali nad autobusom, ale nie sú spoje a s deťmi sa o tejto možnosti možno nerozprávali, keďže deti vyhodnotili, že bývajú príliš ďaleko a preto jazdia autom.

Aké sú dôvody a kde vidia problémy

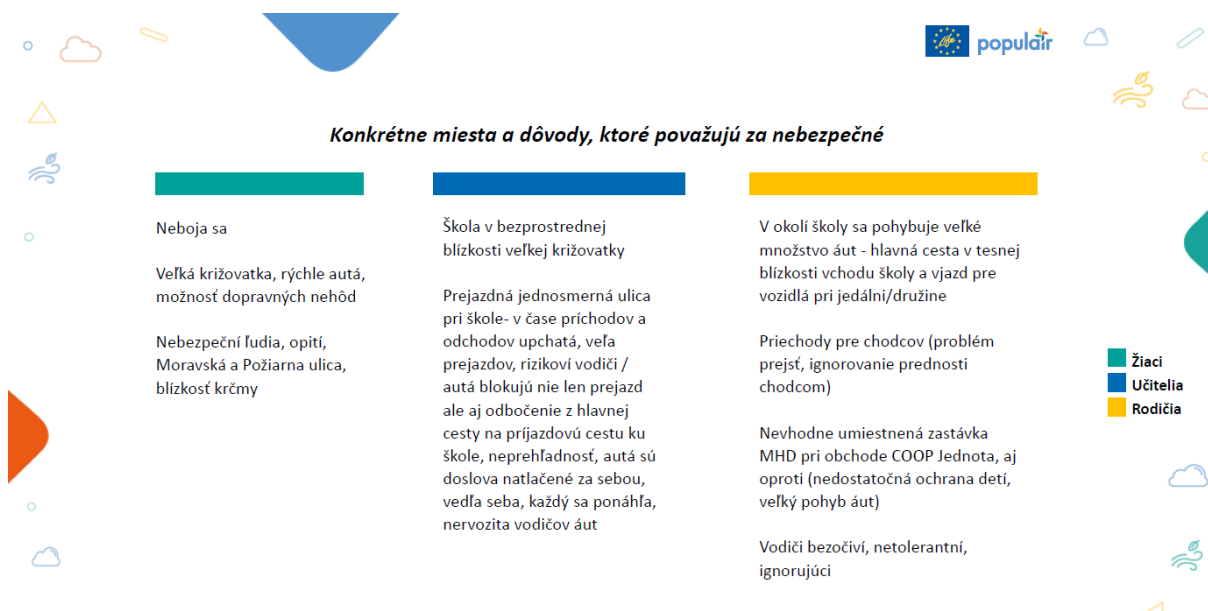

Hlavnými dôvodmi prečo nevyužívajú verejnú hromadnú dopravu bolo „Málo spojov“ a že sú „Preplnené“. Zaujímavé je tiež, že deti vyhodnotili úplne inak preplnenosť spojov ako ich rodičia – možno z nich hovorí každodenná skúsenosť (deti viac než 30% a rodičia ani 10%). Tiež je zaujímavý pohľad na kultúru cestovania, kde deti aj učiteľia udávajú, že im prekáža zápach, neprijemní ľudia ale aj neprijemný vodič (obe tieto skupiny 10% alebo 15%).

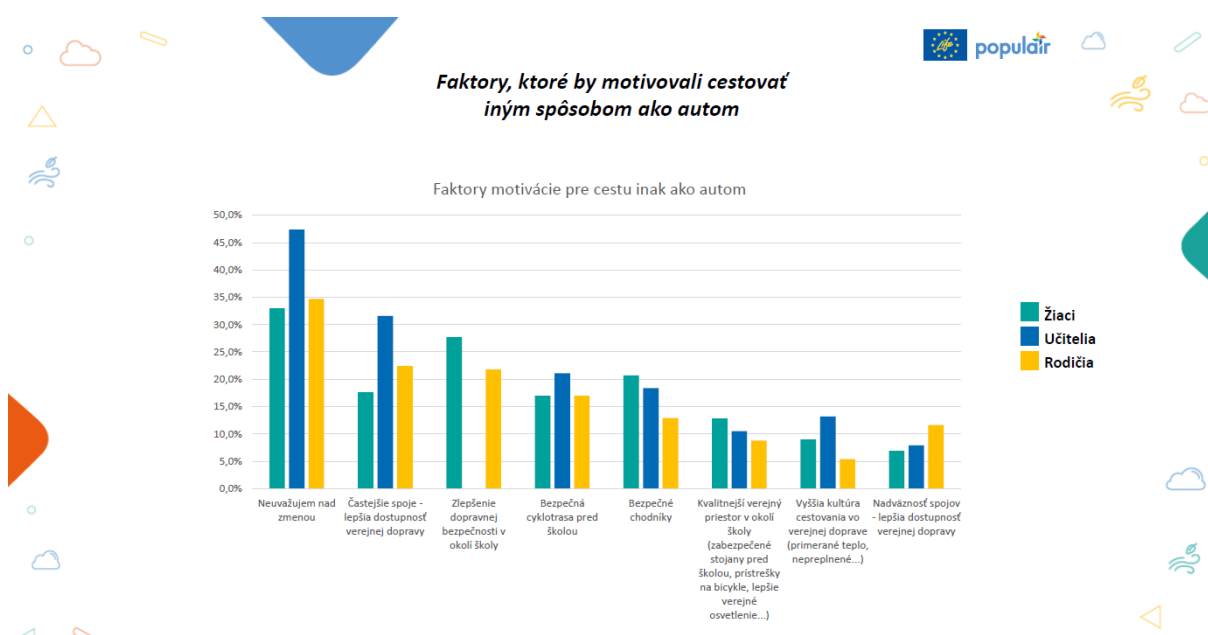
Obavy, pre ktoré nechodia deti do školy samé

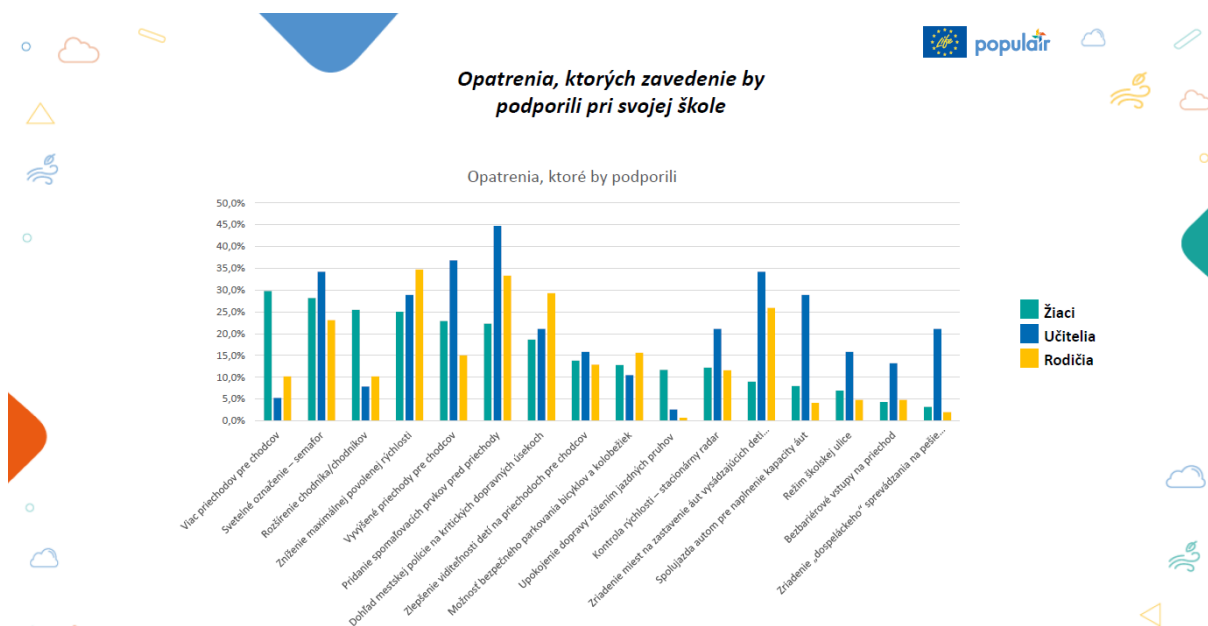
Opäť je tu pekne vidieť rozdiel medzi vnímaním rizík medzi rodičmi a deťmi - rodičia vyhodnotili, že ich dieťa nie je dostatočne zrelé v 30%, zatiaľ čo pre deti bol vek prekážkou asi len v 5%.

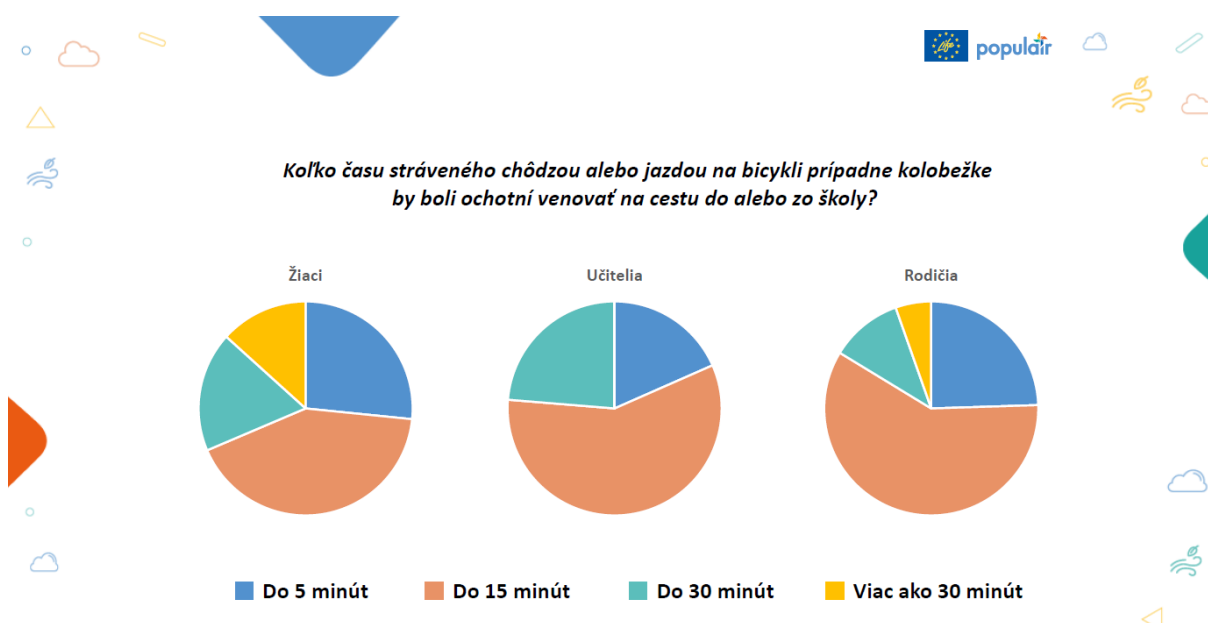
V prieskume mohli uviesť aj konkrétne miesta a dôvody, ktoré považujú za dôležité a nebezpečné. Deti väčšinou uvádzali, že sa neboja a ak áno, tak dôvodom boli príliš rýchle autá na križovatke a napríklad aj opití ľudia, keďže v blízkosti školy majú krčmu. Učitelia a rodičia spomínali najčastejšie rušnú križovatku, rýchle autá, úzku „jednosmerku“ a neohľaduplných až arogantných vodičov.

V otázkach, čo by ich motivovalo k zmene, mala najväčší podiel odpoveď, že nad zmenou neuvažujú (čo považujeme za prirodzený výstup, keďže my ľudia sme pohodlní a keď už si na niečo zvykneme, tak už väčšinou nechceme nič meniť). Ak by však niečo zavážilo, tak je to zvýšenie frekvencie spojov. Respondenti by tiež ocenili bezpečnú cyklotrasu alebo zvýšenie bezpečnosti pre chodcov. Opäť sa tam objavila aj už spomínaná kultúra cestovania.

V časti zameranej na opatrenia, ktoré by podporili, medzi najviac žiadanými bol semafor (asi na tej spomínanej veľkej križovatke pred školou) a zníženie maximálnej povolenej rýchlosti. Potom už s kolísavou podporou rôznou pre jednotlivé skupiny respondentov to bolo viac priechodov pre chodcov (žiaci) alebo pridanie spomaľovacích prvkov alebo vyvýšené priechody pre chodcov (učitelia), rodičia tiež podporujú zriadenie tzv. Kiss and Ride miest. Asi tretina opýtaných by tiež podporila dohľad polície aj v poobedňajších hodinách.

Potešujúcou informáciou pre mesto je určite odpoveď na otázku, koľko času sú opýtaní ochotní venovať dochádzaniu do školy inak ako autom. Väčšina respondentov nemá problém obetovať do 15 minút svojho času tomu, že sa do školy dopraví pešo, bikom alebo na kolobežke.

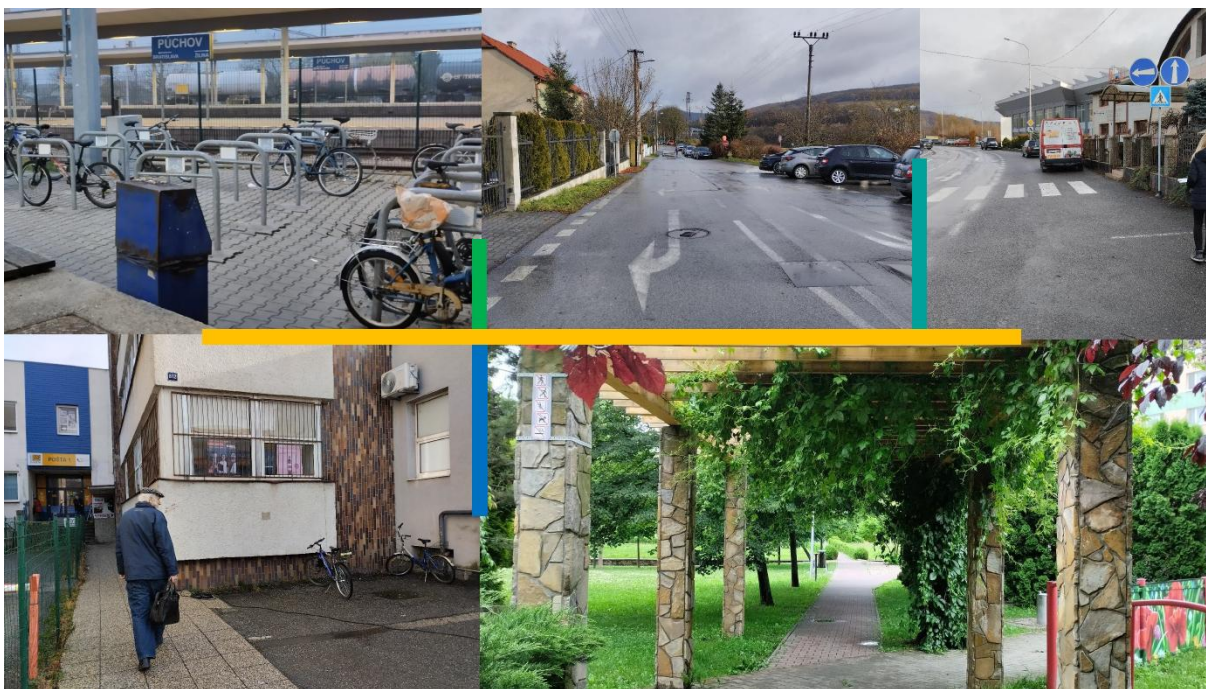
Z terénneho mapovania vzišlo viacero opakujúcich sa problémov, napríklad chýbajúce značenie na ceste, či už vodorovné alebo zvislé, príliš rýchla jazda áut, nebezpečné a chaotické parkovanie áut, chýbajúce chodníky ale bolo poukázané aj na pozitívne veci, ako stromy a lavičky alebo oddelený chodník od cesty.

- **neprehľadná situácia na autobusovej zastávke pred COOP Jednotou** – parkovanie, chýbajúci chodník, zastávka autobusu všetko na jednom mieste bez jasných a zrozumiteľných pravidiel
- **jednosmerná ulica pri, resp. popri škole** - chýba tam chodník, cesta je veľmi úzka, ideálne by bolo, keby tadiaľ autá nejazdili vôbec
- **veľká križovatka Komenského a Štefánikovej ulice priamo pred vchodom do školy** - opakovali upozornenia na rýchlu a bezohľadnú jazdu áut, neochota zastaviť na priechodoch pre chodcov, chaos pri odbočovaní, ktorý vyplýva z neudržiavaného vodorovného značenia

Obr.4: Situácia pred ZŠ Jána Amosa Komenského – Púchov

Z terénneho prieskumu a spätnej väzby z dotazníkov vyplynulo, že prítomnosť policajtov ráno pred školou bola síce hodnotená pozitívne, ale v poobedňajších hodinách už prítomnosť polície chýba. Na spomínanej križovatke deti ale aj rodičia **navrhovali ako opatrenie pre zlepšenie situácie semafor a spomalenie dopravy**. Privítali by tiež viac priechodov cez cesty, cyklopruhy alebo cyklochodníky, boja sa jazdiť po cestách (resp. rodičia im to nedovolia z dôvodu obáv o ich bezpečnosť). Na chodníkoch sa na nich následne sťažujú chodci (Obr.5 a 6).

Obr.5: Pozitívne a negatívne zistenia počas terénneho mapovania so žiakmi ZŠ Jána Amosa Komenského – Púchov

Obr.6: Pozitívne a negatívne zistenia počas terénneho mapovania so žiakmi ZŠ Jána Amosa Komenského – Púchov

Naše zistenia sme spoločne s vybranými žiakmi a pedagógmi v júni **prezentovali aj zástupcom mesta Púchov** vrátane pani primátorky Kataríny Henekovej a viceprimátora Petra Bílika (Obr.7). Zástupcom mesta bol poskytnutý prístup k pociťovej mape a podrobné dáta z dotazníkového prieskumu. Aktivita mala pozitívny ohlas so zámerom urobiť podobný prieskum aj v okolí ostatných škôl v meste.

Obr.7: Prezentácia na MsÚ v Púchove so žiakmi ZŠ Jána Amosa Komenského – Púchov